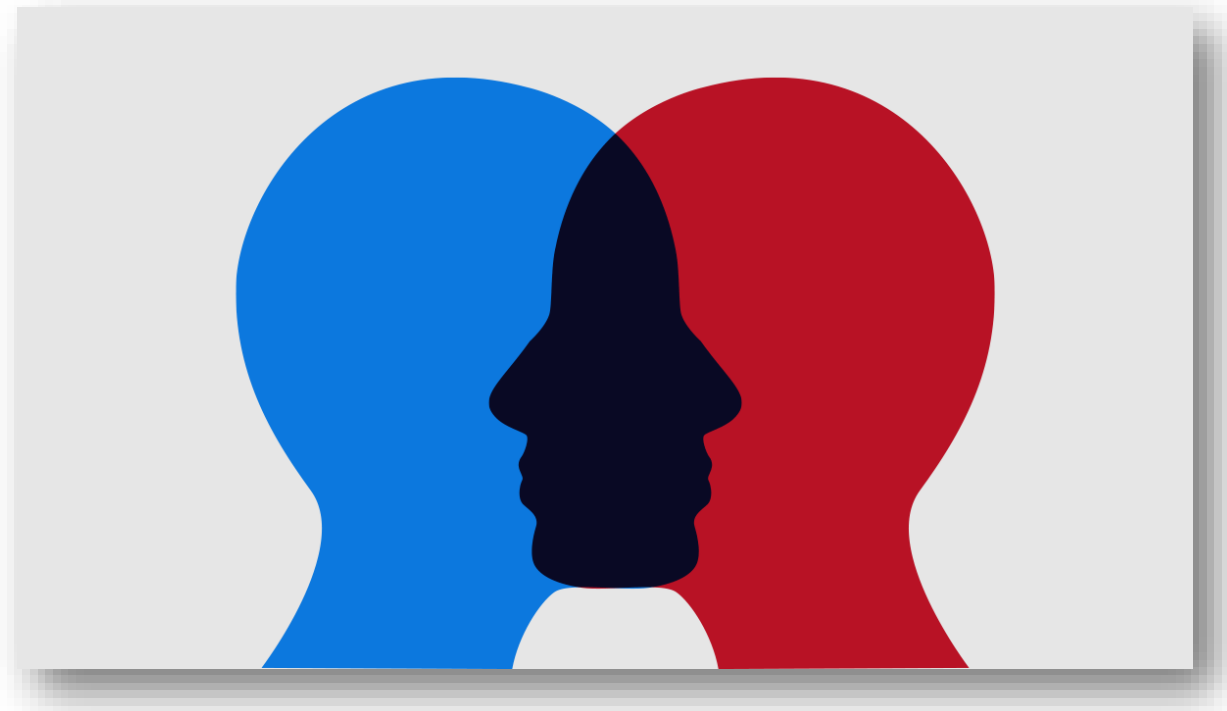

Karitatīvā sociālā darba inovācija:
Antropoloģiski orientēts sociālais darbs.

Prof. Skaidrīte Gūtmane
LKrA rektore

Šī laikmeta zināšanu sabiedrības imperatīvs «inovācija» ir labāk saprotams, ja uztveram to kā paradoksu, ko precīzi definējis 20. gs. pirmā puses zinātnes revolūcijas britu matemātiķis un filozofs Alfrēds Nords Vaitheds:

«Inovātīvas idejas nerodas šajā laikmetā – tās, tāpat kā impērijas, kas it kā aizgājušas bojā, tomēr atdzimst citā laikmetā kā nepieciešamība.

Inovātīvās idejas vienmēr ir atceļojušas no senas pagātnes, jo cilvēki tās paspēj aizmirst.»

Tas attiecas arī uz karitatīvo sociālo darbu, ko šodienas Eiropas Savienības valstīs vērtē kā sociālā darba inovatīvu trajektoriju.

Karitatīvā sociālā darba avoti ir 4.gs. patristikā un īpaši patristiskajā antropoloģijā.

«Karitatīvā kohēzija – norādīts EK dokumentā «*EC Social Agenda – Creating Synergies, 2014 -41*» – ir sabiedriska pienākums, jo tā veicina margināla cilvēka sociālo pozīciju un viņa dzīves progresu.»

Latvijā attieksme pret šo inovatīvo sociālā darba formu atšķiras no pārējām ES valstīm, jo pati valsts ignorē «Sociālo pakalpojumu un sociālas palīdzības likuma» normu un neizdala štata vietas karitatīvajam sociālajam darbiniekam.

Ar šo pavisam attieksmi saskaras LKrA absolventi, kā arī pašvaldību vadītāji nepieņem viņus darbā profesijā.

Tālāk nenodarbošos ar vaimanoloģiju, jo ir arī pozitīva attieksme pret karitatīvo sociālo darbu.

Tāda ir Saeimas Sociālo lietu komisijai un tās vadītājai Aijai Barčai un Labklājības ministrijas

Sociālās politikas departamenta speciālistei Ilzei Skrodelei-Dubrovskai,

kas vienmēr cenšas izprast un stimulēt sociālā darba inovatīvo procesu.

Paldies viņām par to!

Latvijas Kristīgā akadēmija, protams, turpinās darbu gan pētnieciski, gan praktiski pie profesijas attīstības.

Dziļākais cēlonis paviršai nostājai pret karitatīvo sociālo darbu ir kristietības un sekulārā humānisma attiecību raksturs.

Kā zināms, kristietība pēc būtības ir sociāli aktīva un orientēta uz sabiedrības kohēziju, t.i., cilvēka iekļaušanu, marginalizācijas dziedināšanu. Un šeit nebūtu, ko iebilst. Tomēr sekulārā humānisma un kristietības attiecībās (lai gan sekulārais humānisms ir atvasināts no kristietības) vienmēr ir pastāvējis zināms dialogs. Ja sekulārais humānisms novēršas no kristietības, tas kļūst par birokratizētu neiecietības reliģiju. Un otrādi – ja kristietība novēršas no sekulārā humānisma, tā pārvēršas fanātismā un fundamentālismā.

Latvijā attieksmē pret karitatīvo sociālo darbu ir gan karojošs sekulārisms («neko nezinu, negribu zināt»), gan reliģisks fundamentālisms – tie viens otru provocē.

Uzskatu, ka pastāv trešais ceļš – cenšanās saprast, ko šī no Eiropas kristietības nākusī inovācija spēj ienest sociālā darba profesijā šodien.

Pašlaik sociālā darba profesija ir pagurusi. Pašlaik kristietība Eiropā ir pagurusi.

Šis pagurums ir līdzīgs stāvoklim, ko apzīmē ar grieķu vārdu *akedia*.

Tas līdzinās izdegšanas sindromam, kad cilvēku pārņem liels gurdums un nevēlēšanās savā darbā ienest ko jaunu.

Īstenībā ir jāpieņem izšķirošs lēmums. Jūs jautāsit, kāds?

Varam attīstīt institucionālās struktūras vai arī deinstitucionalizēties. Tomēr mūsaprāt tas nav būtiskais.

Svarīgākais ir garīga un intelektuāla atjaunošanās profesijas ļaudīm, lai varētu sadzīvot ar daudzajiem dzīves paradoksiem, iekšējiem un ārējiem konfliktiem.

Tāpēc mūsu piedāvājums ir antropoloģiski orientēts sociālais darbs.

Ko nozīmē antropoloģiski orientēts sociālais darbs?

1. Tas ir personiskums attieksmē pret sociālā darba adresātu – dažādu kategoriju cilvēkiem smagās dzīves situācijās, neapslāpējot sevī dabisko karitāti jeb žēlsirdību. Karitatīvais sociālais darbs neļauj šos cilvēkus uzlūkot par sociālā darba «objektiem», bet kā līdzcilvēkus (H.Jannars, D.Stanilone, J.Zizulas, E.Tūzela u.c.).
2. Personiskuma attieksme dod iespēju saskatīt cilvēkā Dieva tēlu un līdzību kā viņa būtības noteicēju. Cilvēks kļūst par personisku un dzīvu tad, kad viņu izdala no klientu rindas, kad viņš kļūst par vienīgo klientu.

Kā tas var notikt?

Ļaujiet pastāstīt analogiju. Sv. Mārtiņa dzīvesstāstā ir šāda epizode. Sātans parādījās Mārtiņam Kristus izskatā un svētais viņam jautāja: «Kur ir tavas brūces? Es neticu Kristum bez brūcēm, es neticu Baznīcai bez brūcēm, es neticu palīdzībai otram bez brūcēm.» Tad sātans pazudis, jo viņam šādu brūču nebija. Katrs smagas dzīves skarts cilvēks īstenībā ir jāuzlūko kā Kristus mūsu priekšā – ar brūcēm.

Ja mēs nespējam palīdzēt pēc būtības – un visbiežāk mēs to nespējam, – lai atbilde izskan ar sv. Jāņa no Krusta vārdiem: «Un es aizgāju neviena neredzēts, neko neredzot, aizgāju ar nodzēstu liesmu sirdī.»

3. Antropoloģiskā pieeja paredz cilvēka brīvības realizācijas ontoloģiskā līmeņa analīzi.

Ontoloģiskais līmenis, kurā atrodas cilvēks	Cilvēka brīvības loģika antropoloģijā		
	Negatīva	Neitrāla	Pozitīva
Zem cilvēcības normas	Pastāv izvēles brīvība, bet Dieva tēls un līdzība ir latentī		
Cilvēka dabiskās cilvēcības norma	Brīvību virza bailes nolaisties zem normas	Brīvība izpaust savas individuālās īpatnības	Gribas brīvība ir dzīva, bet Dieva tēls un līdzība ir apslēpts
Cilvēcības augstākais līmenis	Cilvēks ir plastisks, bet zina normas. Plastiskums normas robežās	Brīvība būt citādam	Brīvība izprast savu individualizēto būtību – Dieva tēlu un līdzību, kas ir katrā

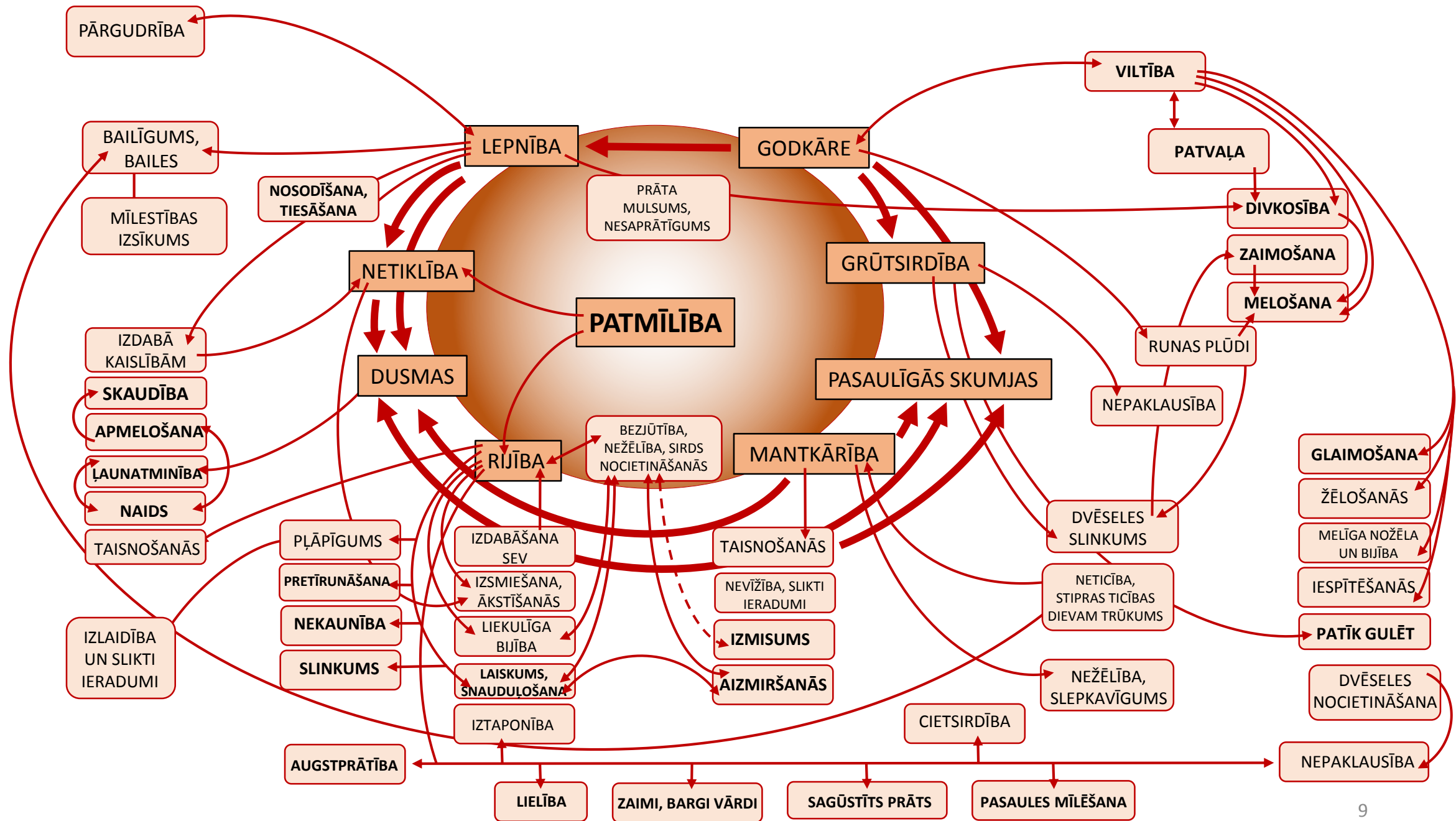
Būt cilvēkam brīvības augstākajā līmenī ir dota kā iespēja.

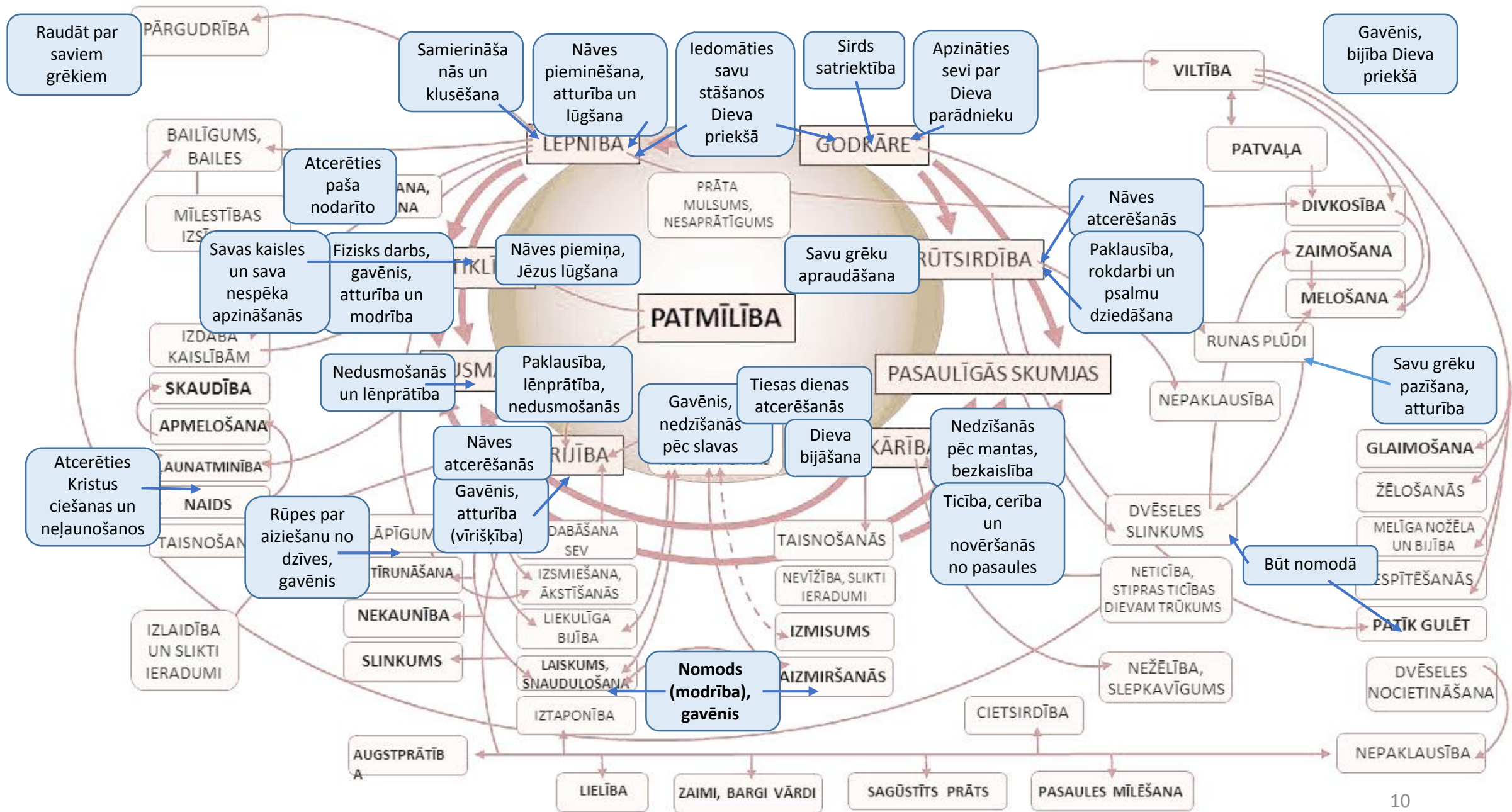
Karitatīvā sociālā darbinieka uzdevums ir palīdzēt smagā situācijā traumētam cilvēkam kļūt brīvam. No kā? -
No dvēseles patoloģijām jeb «kaislībām».

Kaislības ir cilvēka dvēseles negatīvie ieradumi, kuros vingrinoties, cilvēka dvēsele «saslimst». Tie ir patoloģiski alkoholisma, rijības, zagšanas, dusmu, aprunāšanas, netiklības, varmācības un citi paradumi. Kaislības var apņemt visu cilvēku, jo tās ieaug cilvēka dvēselē nemanot. Svētie Raksti tās sauc par «nāves dzeloni cilvēkā». Tad cilvēks attālinās no dzīvības spēka avota – Dieva, un pamazām viņa dzīvē viss tiek pakļauts cīņai par izdzīvošanas resursu sagādāšanu.

Kā norāda karitatīvā sociālā darba teorētiķi (S.Čursanovs, I.Alfejevs, S.Karzi u.c.), katrs izdarīts kaislības akts cilvēkā rada «nāves enerģijas pieplūdumu».

Lūk, kāds izskatās antropoloģisko kaislību aplis, kas apņem ikvienu no mums – ne tikai mūsu klientus:

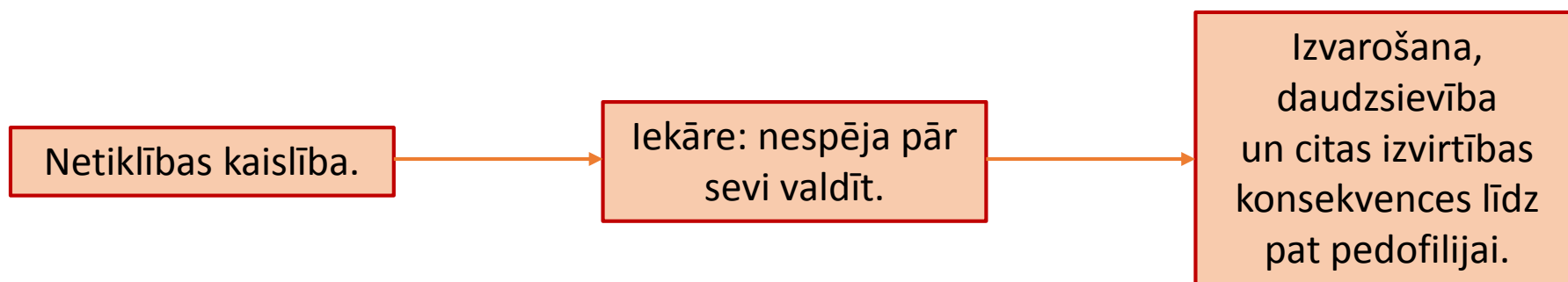
Pašmīlas galvenais «sēdeklis» cilvēkā ir viņa miesas vajadzības jeb «miesas iegribu sēdeklis». «Rīkojieties garīgi un jūs miesas kaislības apslāpēsiet» (Gal. 5:16).

Kas tas ir – «garīgi rīkoties»?

Šodien šī jēdziena izpratnē ir dziļa krīze. Mēs ar jēdzienu «garīgums» saprotam jebko – visbiežāk garīgu dzīvi jauca ar psiholoģiju.

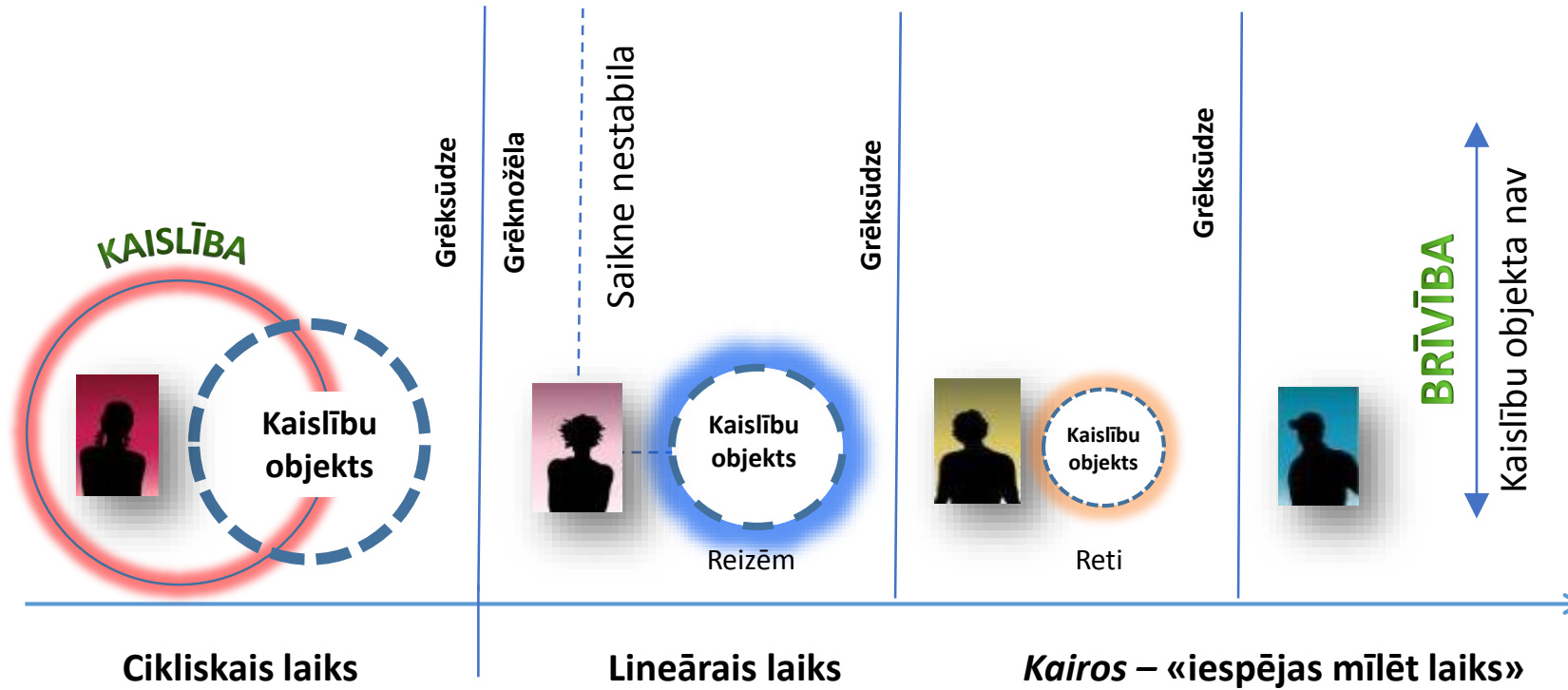
Piemēram:

Dabiska ir vīrieša tieksme pēc sievietes. Bet kaislība šo tieksmi pārvērš pret dabiskas gribas ciklā:

Kaislības ir smagas dvēseles patoloģijas, kas izkropļo cilvēka brīvības līmeņus un no tā cieš paši cilvēki, kas kaislībās dzīvo, ģimenes un galu galā visa sabiedrība. Bet tieši ar šādiem cilvēkiem ir jāstrādā sociālajiem darbiniekiem. Sekmīgi to var darīt, izmantojot patristiskās antropoloģijas zināšanas un prasmīgi vadot cilvēka cīņu ar kaislībām.

Cilvēks atrodas kaislību ciklā.

Bizantijas laika antropologs Jānis Zeltamute (4.gs.):

«Ikviens kaislība ir smags spēks, kas ved uz nāvi, jo nošķir cilvēku no Dieva un nodzēš Dieva svētības iespēju cilvēka dzīvē.»

Cīņai ar kaislībām nepieciešama profesionāla vadība.

Ar šādām zināšanām un prasmēm ir apbruņots karitatīvais sociālais darbinieks.

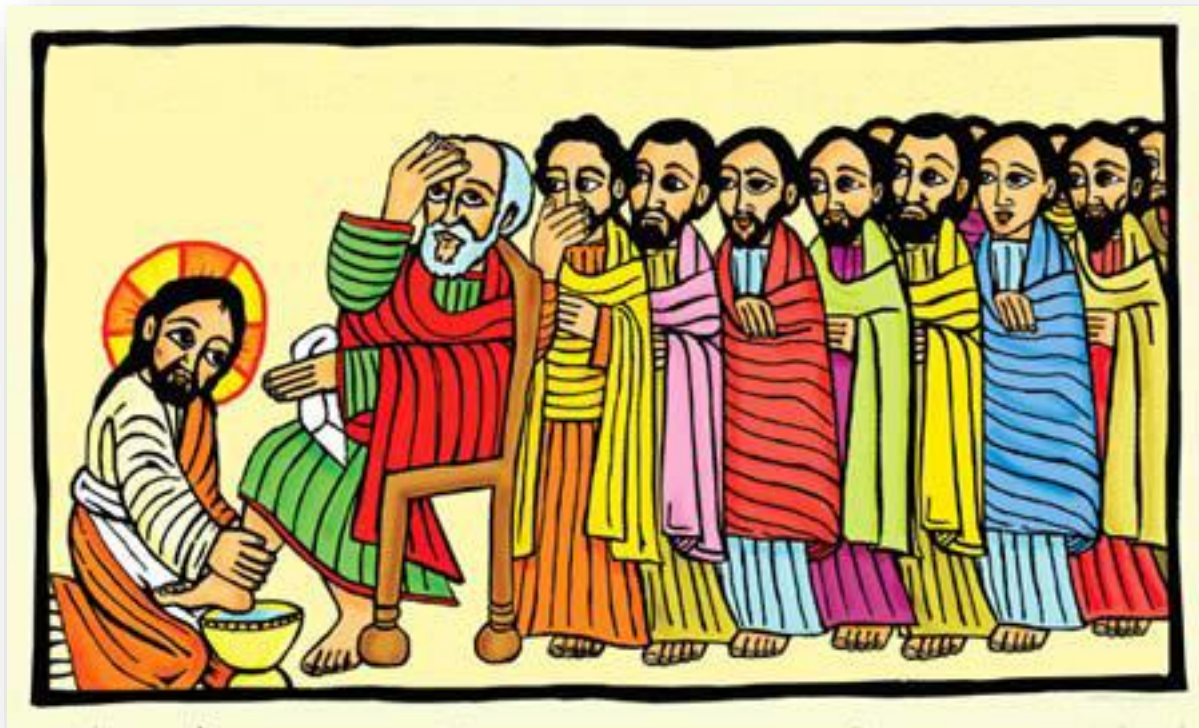
Inovatīvie uzdevumi karitatīvā sociālā darba veicējiem ir:

1. Ar profesionālu pašcieņu jāapzinās, ka darbā ar cilvēku pastāv ļoti sena tradīcija. Mums ir jāuzņemas atbildība par šīs tradīcijas lietošanu Latvijā.
2. Citās Eiropas valstīs šī tradīcija tiek pārdomāta un pārtulkota jaunajā Eiropas kultūras un Sociālās agendās un sociālā darba kontekstā. (Tuvākais forums Romā š.g. oktobrī pulcēs visu Eiropas valstu karitatīvā sociālā darba speciālistus un šī darba attīstītājus politiķus.)
3. Ir nopietni jāņem Evaņģēlijs, lai tajā meklētu atslēgu savas profesionālās darbības un laikmeta izpratnei.

Būt par karitatīvo sociālo darbinieku nozīmē
profesionālu uzdrošināšanos strādāt nevis profesijas tālākas birokratizācijas,
bet patiesas cilvēkzinātnes jomā.

Tā nav vārdiska darbošanās, tā nav pabalstu izdalīšana, tā nav formāla atrakstīšanās –
tas ir profesionāļa sirds stāvoklis, eksistenciāla attieksme.

Tā ir garīga pievērstība.

Paldies par uzmanību!